

Aud Berggraf Sæbø og Lisabeth Berggraf Aalen © copyright 2022

Du kan bruke og prøve ut opplegget, men husk vi har copyrighten, Opplegget vil inngå i en veiledningsbok vi skriver om *Tverrfaglig, inkluderende og lekbasert begynneropplæring*. Den er antakelig klar til våren neste år. Foto: Aud Berggraf Sæbø, tillatt brukt i prosjektet.

Dramaforløpet Dinosaurerne kommer!

Dette dramaforløpet ble laget for første klasse og gjennomført på høsten, dvs. det var stor forskjell på elevenes lese- og skriveferdigheter, men opplegget kan enkelt tilpasses 2-4 klasse ved at du tilpasser skivedelen i prosjektet.

Tema: Historiske dyr – dyr som er utdødd - dinosaurer

Fag: Norsk, naturfag og kunst og håndverk – et tverrfaglig prosjekt

Mål: Å bli inspirert til å skrive, tegne og lese om dinosaurer og forme dem i leire

Å lære å finne bokstavene og skrive utsagn/ setninger på Ipad

Å lære om dinosaurer ved å være med i skapende samspill og utforskende lek

Å utvikle evnen til å delta i fellesaktiviteter, lytte til andre og selv ta ordet

Å legge til rette for fordypning i læreprosessen ut ifra elevenes ståsted

Utstyr og forberedelser

Elevene ble bedt om å ta med seg det de hadde av dinosaurfigurer og bøker om dem, og læreren fant fram det hun og skolen hadde tilgjengelig. Læreren trenger i rollen som forfatter en jakke eller et skjerf, en notatbok og en blyant for å markere rollen.

Utstyr til leirarbeid og glasing/glasur, dersom dette skal inngå i opplegget.

Læreren bretter og stifter A4 ark til en A5-bok, kopierer opp bilder/ tegninger av ulike dinosaurer, som elevene bruker som de vil i sin Dinosaurbok.

Utgangspunkt i elevenes, og især guttenes, interesse

Elevene i denne førsteklassen har, som de fleste barn, en meget sterk interesse for alle slags dyr, både nålevende og historiske. Dinosaurer er tydelig en favoritt som fengsler og trollbinder elevene, især guttene i vår 1.klasse. Disse har selv ervervet seg omfattende kunnskaper om dinosaurer, men også flere av jentene kunne allerede mye. Når de snakker om dinosaurer er det tydelig at det er størrelsen og utseende, sammen med at det er så veldig lenge siden de levde, som imponerer dem. Elevene fortalte at de hadde både bøker om dinosaurer og dinosaurfigurer hjemme. Det å skape et inspirerende klasse- og læringsfellesskap var vårt pedagogiske overordnede hovedmål for prosjektet.

Om ekspertspill: Lærer i rolle og «Mantle of the expert»

For å stimulere og motivere alle elevene til faglig, skriftlig og muntlig innsats, men især guttene, bestemte vi oss for å gjennomføre et større dinosaurprosjekt over et par uker, innenfor rammen av et *Ekspertspill*. Det vil si at læreren velger en rolle, som trenger hjelp fra elevene i form av den kunnskapen de har om det emnet spillet handler om. Elevene får i spillet rollen som eksperter, derav uttrykket «Mantle of the expert» (Heathcote, 1995), hvor det er lærerens jobb å legge til rette undervisningen slik at elevene får ta i bruk kunnskaper de allerede har, og samtidig skaper seg nye erfaringer og kunnskaper som de kan bruke i spillet i møtet med læreren i rolle. Et ekspertspill kan og vil derfor veksle mellom at elevene og læreren er seg selv og arbeider med emnet, og det at de er i en spillsituasjon hvor læreren er i en definert rolle som passer til utforsking av det valgte temaet. Elevene er eksperter på dette temaet og bidrar med sine erfaringer og kunnskaper.

SELVE DINOSAURPROSJEKTET

Møte med LÆRER I ROLLE som forfatter fra et forlag, som vil skrive bok om dinosaurer

Etter en kort introduksjon og forklaring om at vi i dag skal starte på dinosaurprosjektet, ber læreren elevene å sette seg på benkene foran i klasserommet (eller et annet sted hvor det er naturlig å samle dem). Hun vil gå ut på gangen, banke på, de må si/rope «kom inn» og da begynner spillet. Hun vil leke at hun er en annen, det vil si spille en rolle. Elevene våre i første klasse nikker ivrig, de er tydelig klar for å starte leken.

Så snart LiR er vel inne og ønsket velkommen, presenterer hun seg som *forfatter Skriveglad* (eller finn på et annet navn), og sier at hun ble spurt av forlaget hun jobber i, *Forlaget Leseglede* (eller finn på et annet navn) om å skrive en bok om dinosaurer. Det ville hun gjerne, men oj, oj, hun kan jo lite og ingenting om dinosaurer.

Det hadde hun ikke lyst til å si til sjefen, for hun ville gjerne lære mer om dinosaurer. Derfor er hun kommet til dem/elevene, for hun har hørt at de vet en masse om dinosaurer. Stemmer det?

Selvfølgelig! Elevene blir topp engasjerte, går og henter bøkene og dyrene sine og vil fortelle om alt de vet, helst i munnen på hverandre. LiR som forfatter smiler og er SÅÅÅ glad, sier hun vil lære mest mulig og starter med å se på hva hver av elevene har med seg av bøker og lekedyr. (Alle får litt oppmerksomhet.) Deretter tar hun fram notatboka og sier hun vil skrive ned fakta og det de kan om dinosaurer. Her skriver LiR ned alle utsagnene/kunnskapene elevene har om de ulike dinosaurene. (Disse brukes senere i prosjektet, se under.)

Elevene rekker opp og forteller med stor iver til LiR om dinosaurer, hva de heter, hvordan de så ut, hvor de levde, hva de spiste, om forskjell på planteetere, kjøttetere, og flyveøgler. Noen kan navnet på alle de ulike variantene og viser fram figurene og sier hva de heter.

LiR noterer og skriver ned det elevene forteller, og hun dobbeltsjekker med elevene at hun har fått det rett. Ved et par anledninger gjør hun feil med vilje for å få elevene til å utdype og presisere. På den måten får hun fram elevenes *felles* omfattende kunnskap om dinosaurer.

Ekspertene overtar skrivejobben

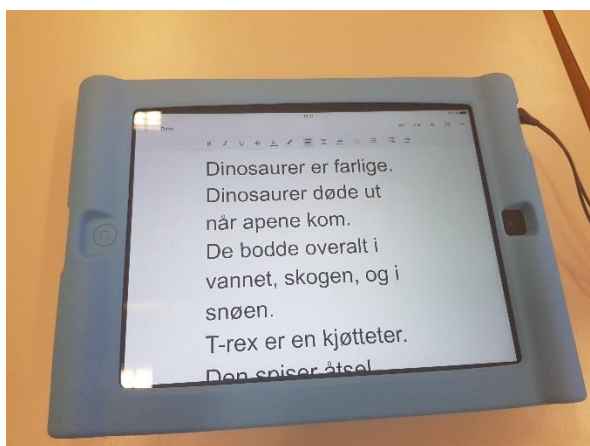
Forfatteren, LiR, synes etter en stund det blir vel mye for henne å skrive ned alt de sier, og ber derfor elevene i rolle som eksperter om å hjelpe henne. Hun finner fram ark og blyanter og ber elevene om å sette alle dinosaurene de har med på gulvet, og så kan de gruppere seg rundt omkring dem og skrive ned alle fakta og det de kan om dinosaurer. Våre førsteklasseelever går ivrig i gang, de sitter og ligger langflate på gulvet rundt dyrene og lyderer og bokstaverer det beste de kan, og får hjelp når det trengs. For de vet så inderlig godt hva de vil skrive, de kan virkelig en masse, men trenger hjelp til å skrive ordene.

Ekspertene leser opp faktakunnskapene for forfatteren

Når elevene har fått skrevet ned det de kan eller læreren bestemmer at denne skriveaktiviteten har vart lenge nok, samles alle på benkene igjen og gruppene leser (den eller de i gruppen som kan/klarer det) etter tur høyt for alle og forfatteren hva de har skrevet ned.

Forfatteren er selvsagt kjempeglad og fornøyd med alt hun har lært, takker elevene og sier at det er jo elevene som er dinosaureksperter og bør lage dinosaurbøker, kanskje de kan gjøre det før hun kommer tilbake neste gang. Selvfølgelig vil elevene det.

Elevene lager dinosaur i leire og dinosaurbok

I fortsettelsen (for oss samme dag) lager elevene hver sin dinosaur i leire, som settes til tørk, og senere i uka starter de på dinosaurboka si. Et farget A4 ark til omslag og to hvite A4ark inni til å skrive og tegne på brettes og stiftes sammen av læreren, slik at det ble en A5 bok.

Læreren skriver fakta-utsagnene fra elevene (i oppstarten av prosjektet) over på lapper, et utsagn/en setning på hver lapp, med fin tydelig skrift som er lett å tyde/lese for elevene. Hun har kopiert opp 3-5 eksemplarer av hver og legger dem på kateteret.

Her henter elevene de utsagnene de vil bruke i sin bok, og de aller fleste husker hva som står på lappene og spør læreren etter de lappene de vil ha. De som ikke husker, tar en lapp og spør læreren: «hva står det her?» og bestemmer om de vil ha lappen ut ifra det. Elevene skriver utsagnene de velger inn på lpaden etter STL+ metoden (å skrive seg til lesing med lyd støtte) på appen skoleskrift. (Du kan selvsagt bruke andre apper, som appwriter på Cromebook.)

Etter at elevene har skrevet de fakta/utsagn de ønsker å ha med i boka på lpaden, skrives disse ut slik at eleven kan klippe dem opp og lime dem inn der de vil ha dem i papirboka si. På dette stadiet mestrer ikke elevene fonologisk analyse på det nivået disse tekstene krever, men ved å skrive av det de selv har forfattet, og samtidig lytte til lyder og ord mens de skriver, styrker det bokstavgjenkjenning og den analytiske prosessen i staving. Når de til slutt lytter til det de har skrevet, samtidig som teksten blir markert på lpaden, støtter og hjelper programmet eleven til å kjenne igjen ordene.

Elevene klipper også ut bilder av dinosaurer og de tegner i boka. Den teksten de har skrevet inn på lpaden blir skrevet ut, klippes opp og limes inn i Dinosaurboka der elevene vil ha den. Dette arbeidet strakk seg over flere uke, og inkluderte også elevenes glasering av dinosaurene sine.

Lærer i rolle som Forfatter Skriveglad møter ekspertene igjen

Forfatter Skriveglad kommer på besøk for å se på elevenes dinosaurbøker. Elevene har gjort klar en utstilling av bøkene og de ferdige dinosaurene som de presenterer for forfatteren, som selvsagt blir mektig imponert, skryter av og roser dem. De leser bøkene sine for henne og forteller om dinosaurene sine og hun blir mektig imponert og takker dem for alle bøkene. Når hun skal gå takker hun for seg med å spørre om hun kan komme til dem for å få hjelp en annen gang også, når hun trenger det. (For denne forfatterrollen kan selvsagt brukes på ny til nye tema og bokprosjekt.)

Refleksjon

Elevene er virkelig selv også fornøyd med prosjektet og resultatet, det gir de tydelig uttrykk for ved å vise fram bøkene til læreren (utav rolle), og de studere fargespillet i leirfigurene sine med stor interesse, for det kunne de selvsagt ikke se da de malte glasuren på før siste brenning (all glasur er grålig før brenning). Fiksjonen og rollespillet har tydelig engasjert elevene, de har i rolle kommunisert, samarbeidet, bokstavert, lest, skrevet, tegnet og modellert og lært om dinosaurer med stort engasjement. De har hatt en sterk felles læringsopplevelse, som beriker og styrker klassens læringsfellesskap, og ikke minst, alle elevene har opplevd *mestringsglede*.

Mestringsfølelsen og mestringsleden er inngangsporten til all læring for *alle* elever og derfor lærerens viktigste oppgave å utvikle hos sine elever.

Dette tverrfaglige og inkluderende undervisningsopplegget viser at det er mulig for læreren å lykkes i dette arbeidet, dersom hun tar i bruk lekbaserte læreprosesser og selv er villig til å delta i denne leken.